

Determinismus

Determinismus je pseudofilosofické pojetí, že každá událost nebo stav věci (včetně každého lidského rozhodnutí) je nutným následkem předchozích událostí a stavů věcí, které zároveň nemohly způsobit nic jiného.

Znamená to, že vývoj světa je dán kterýmkoli jeho momentálním stavem a příslušnými přírodními zákony. Existuje tedy v každém okamžiku pouze jedna možná budoucnost, a ta je teoreticky zcela předvídatelná. Ergo: pankauzalismus.

Je ovšem ještě jiné pojetí, které sice trvá na tom, že leccos z toho, co se děje, děje se jako determinované, ale připouští, že kromě toho, co je determinováno, se může stát a dít (odehrávat) i leccos jiného, co determinováno není. Připouští tedy možnost indeterminace, tj. neurčenosti (eventuálně nedostatečné, nejednoznačné určenosti), díky které se mohou uprostřed všeho dění objevovat i věci nové, nejen nebývalé, ale ničím a nikým neurčené; obvykle to znamená tolik jako připuštění náhody resp. mnoha náhod, mnohého, co vzniklo nebo k čemu došlo nahodile, náhodou. (A toto náhodné ovšem se může stát novým determinujícím faktorem pro další dění; problémem však i v tomto případě zůstává, v čem vlastně ona determinace spočívá.)

(Písek, 141231-1.)